

# Aktualizator "jedan" u hrvatskome jeziku

---

**Antić, Ana**

**Undergraduate thesis / Završni rad**

**2024**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:759325>

*Rights / Prava:* [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2024-09-27**



*Repository / Repozitorij:*

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)



SVEUČILIŠTE U RIJECI  
FILOZOFSKI FAKULTET

ANA ANTIĆ

Aktualizator “jedan” u hrvatskome jeziku

Determiner “one” in Croatian language

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI  
FILOZOFSKI FAKULTET  
Odsjek za kroatistiku

Ana Antić

Matični broj: 0090855872

Aktualizator “jedan” u hrvatskome jeziku

ZAVRŠNI RAD

Sveučilišni preddiplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti

Mentor: dr.sc. Diana Stolac

Komentor: izv. prof. dr. sc. Anastazija Vlastelić

Rijeka, 2024.

## IZJAVA O AUTORSTVU

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Svi dijelovi rada, ideje i nalazi koji su u radu citirani ili se temelje na drugim izvorima (mrežnim stranicama i literaturi) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime studentice: Ana Antić

Datum: rujan 2024.

(vlastoručni potpis studenta)

## **SADRŽAJ**

<b>1. UVOD</b> .....	<b>2</b>
<b>2. SINTETIČKI I ANALITIČKI JEZICI</b> .....	<b>3</b>
2.1. Obilježja sintetičkih i analitičkih jezika .....	3
2.2 Utjecaj jezične strukture na upotrebu članova .....	4
<b>3. POJAM DETERMINATORA U JEZIKU</b> .....	<b>6</b>
3.1. Definicija determinatora .....	6
3.2. Razlika između pridjevskih zamjenica i determinatora .....	7
3.3. Funkcionalna uloga determinatora u nominalnim sintagmama .....	8
<b>4. POJAM DETERMINATORA KOD JOSIPA SILIĆA</b> .....	<b>10</b>
4.1. Silićeva klasifikacija determinatora.....	10
4.2 Semantička predikcija i položaj determinatora u sintagmi .....	11
<b>5. JEDAN KAO RELATIVIZATOR I AKTUALIZATOR</b> .....	<b>13</b>
5.1. Uloga determinatora „jedan“ u strukturi rečenice.....	13
5.2. Primjeri i analiza funkcija determinatora .....	14
<b>6. JEDAN KAO ČLAN</b> .....	<b>17</b>
6.1. Mogućnost postojanja člana „jedan“ u hrvatskom jeziku .....	17
6.2. Usporedba sa stranim jezicima- engleski i njemački .....	18
<b>7. ZAKLJUČAK</b> .....	<b>20</b>
<b>POPIS LITERATURE</b> .....	<b>21</b>

## 1. UVOD

U proučavanju hrvatskoga jezika, sintaksa i morfologija često pružaju temelje za razumijevanje složenih jezičnih fenomena. Jedan od takvih fenomena je upotreba aktualizatora "jedan" koji zauzima specifičnu ulogu u hrvatskome jeziku. Aktualizator "jedan" često se pojavljuje u sintaktičkim strukturama gdje služi ne samo kao brojna oznaka, već i kao ključni element koji uspostavlja određeni odnos između govornika i predmetnog svijeta. U radu Josipa Silića, "Aktualizator jedan u hrvatskome jeziku" (1992.-1993.) ovaj se koncept detaljno razmatra s ciljem definiranja uloge i funkcije koju "jedan" ima u jezičnoj praksi stoga će činjenice u navedenom radu biti ključne činjenice na koje će se referirati ovaj završni rad.

Pojam determinatora, u kojem se aktualizator "jedan" često smješta, od iznimne je važnosti za razumijevanje kako se u jeziku izražavaju odnosi određenosti i neodređenosti. Determinatori, prema teoriji Snježane Kordić (1992.-1993), nisu samo pridjevske zamjenice, već funkcionalne jedinice koje u nominalnim sintagmama signaliziraju vrstu referiranja. Kroz prizmu ovih teorijskih okvira, aktualizator "jedan" može se promatrati ne samo kao jednostavni broj, već kao element koji može prenijeti složenije značenjske nijanse u rečenici.

U ovom radu, uz analizu Silićeve teorije o aktualizatoru "jedan," istražit će se i širi kontekst upotrebe determinatora u hrvatskom jeziku. Poseban naglasak bit će stavljen na usporedbu sa sličnim jezičnim fenomenima u drugim jezicima, poput analitičkih jezika koji koriste članove, te će se razmotriti mogućnost postojanja članske funkcije u hrvatskom jeziku. Metodološki, rad će se oslanjati na deskriptivnu analizu jezičnih primjera, upotpunjenu pregledom relevantne literature.

Kroz ovu analizu, cilj je osvijetliti specifičnosti i važnost aktualizatora "jedan" u hrvatskom jeziku, te doprinijeti daljnjem razumijevanju kako se jezični sustavi oblikuju i funkcioniraju u kontekstu određenosti i neodređenosti.

## 2. SINTETIČKI I ANALITIČKI JEZICI

### 2.1. Obilježja sintetičkih i analitičkih jezika

Sintetički i analitički jezici predstavljaju dvije osnovne kategorije jezičnih struktura koje se razlikuju prema načinu na koji izražavaju gramatičke odnose i značenja unutar rečenica. Razumijevanje ovih kategorija ključno je za proučavanje tipologije jezika jer pomaže u prepoznavanju različitih jezičnih mehanizama koje jezici koriste za strukturiranje informacija.

Sintetički jezici su oni u kojima se gramatički odnosi između riječi često izražavaju pomoću morfoloških promjena unutar riječi, odnosno korištenjem afiksa (prefiksa, sufiksa, infiksa) ili promjenom korijena riječi. Ovi jezici koriste složene oblike riječi kako bi prenijeli informacije koje se u analitičkim jezicima obično prenose kroz dodavanje pomoćnih riječi ili promjenom redoslijeda riječi. Jedna od glavnih karakteristika sintetičkih jezika je njihova tendencija prema flektivnosti, što znači da pojedinačna riječ može nositi informacije o rodu, broju, padežu, vremenu, načinu, licu i drugim gramatičkim kategorijama. Na primjer, u latinskom jeziku, koji je klasičan primjer sintetičkog jezika, riječ „amicus“ (prijatelj) može se promijeniti u „amici“ (prijatelji – nominativ množine) ili „amico“ (prijatelju – dativ jednine), a ove morfološke promjene prenose različite gramatičke informacije.

Slavenski jezici, uključujući hrvatski, također pripadaju u kategoriju sintetičkih jezika. U hrvatskom jeziku, na primjer, gramatički odnosi unutar rečenice izražavaju se promjenom oblika riječi kroz deklinaciju (za imenice) ili konjugaciju (za glagole). Riječ „knjiga“ može imati različite oblike ovisno o gramatičkom kontekstu: „knjige“ (genitiv jednine), „knjigama“ (dativ/ablativ množine), „knjigu“ (akuzativ jednine) itd.

Analitički jezici, s druge strane, izbjegavaju složene morfološke promjene i preferiraju korištenje dodatnih riječi (pomoćnih glagola, prijedloga, članova) kako bi prenijeli gramatičke odnose i značenja. U analitičkim jezicima, riječi često ostaju u svom osnovnom obliku, dok se gramatičke informacije izražavaju kroz redoslijed riječi u rečenici ili pomoću dodatnih riječi. Engleski jezik je primjer analitičkog jezika. U engleskom jeziku, gramatički odnosi između riječi obično se prenose kroz redoslijed riječi i upotrebu pomoćnih riječi. Na primjer, prošlo vrijeme u engleskom jeziku često se označava pomoću pomoćnog glagola „did“ u upitnim rečenicama („Did you see?“), dok se u sintetičkim jezicima poput njemačkog ili hrvatskog prošlo vrijeme može označiti morfološkom promjenom samog glagola. Analitički jezici također često koriste čestice ili prijedloge za izražavanje odnosa koje bi sintetički jezici prenijeli kroz

padeže. Na primjer, dok u latinskom jeziku genitiv može označiti posjedovanje („liber amici“ – prijateljeva knjiga), u engleskom se koristi prijedlog „of“ („the book of the friend“), ili posesivni oblik „friend’s book“. Bugarski, makedonski i gornjolužički srpski jezici imaju kategoriju neodređenog člana, a navedena tri jezika koriste član “jedan” za označavanje neodređenog specifičnog ili neodređenog nespecifičnog referenta. U bugarskom jeziku se “jedan” (“edin) još uvijek nije u potpunosti razvio u neodređeni član kao što je to slučaj u njemačkom ili engleskom jeziku, a to vidimo u primjeru “Edin lekar ne bi postapil taka” gdje kao član nije čak ni obavezan. Kolokvijalni gornjolužičkosrpski “jen” predstavlja najviši stupanj gramatikalizacije koji je “jedan” dosegnuo u bilo kojem slavenskom jeziku, ali ga još uvijek nije moguće koristiti s nebrojivim imenicama (Belaj, Matovac, 2015).

Važno je napomenuti da mnogi jezici nisu potpuno sintetički ili analitički, već pokazuju karakteristike obaju tipova. Na primjer, engleski je u prošlosti imao obilježja sintetičkih jezika, ali se tijekom vremena razvijao prema analitičkom tipu. Iako engleski koristi puno analitičkih konstrukcija, i dalje zadržava neke sintetičke karakteristike, poput dodavanja nastavka „-s“ za množinu ili „-ed“ za prošlo vrijeme.

Hrvatski jezik, iako pretežno sintetički, koristi i analitičke konstrukcije, osobito u slučajevima gdje kombinira pomoćne glagole s glagolskim pridjevima u tvorbi složenih vremena („je bio vidio“) (Grčević, 2023).

## 2.2 Utjecaj jezične strukture na upotrebu članova

Struktura jezika ima značajan utjecaj na upotrebu članova, što se može uočiti u različitim jezičnim sustavima. U jezicima koji koriste članove, poput engleskog, njemačkog i romanskog jezika, članovi igraju ključnu ulogu u označavanju određenih ili neodređenih imenica. Članovi pomažu govorniku i slušatelju da preciznije razumiju na što se odnosi određena imenica, pružajući dodatne informacije o njezinoj specifičnosti ili općenitosti.

U analitičkim jezicima, poput engleskog, članovi su neophodni zbog nedostatka morfoloških oznaka koje bi ukazivale na odnose unutar rečenice. Engleski, kao izrazito analitički jezik, koristi određene („the“) i neodređene članove („a“, „an“) kako bi jasno naznačio specifičnost



ili nespecifičnost imenice. Na primjer, razlika između „a book“ (neka knjiga) i „the book“ (ta određena knjiga) u engleskom jeziku ključna je za precizno komuniciranje i razumijevanje konteksta rečenice. Nasuprot tome, sintetički jezici, poput hrvatskog, nemaju obvezu upotrebe članova jer informacije o određenosti ili neodređenosti često dolaze kroz fleksiju, red riječi ili kontekst. U hrvatskom jeziku, fleksija i padeži omogućuju jasnu identifikaciju odnosa među riječima bez potrebe za članovima. Na primjer, kontekst i oblik imenice često su dovoljni da naznače specifičnost bez potrebe za dodatnim članovima. Jezična struktura, dakle, direktno utječe na to hoće li jezik koristiti članove i u kojoj mjeri. U jezicima s bogatom morfologijom, poput hrvatskog, funkcije članova često su preuzete od drugih gramatičkih sredstava, dok u jezicima s jednostavnijom morfologijom, poput engleskog, članovi postaju ključni za preciznu komunikaciju. Ova razlika pokazuje kako jezična struktura oblikuje sintaktičke i semantičke potrebe jezika te utječe na način na koji govornici izražavaju određene gramatičke kategorije (Markač, 2024).

### 3. POJAM DETERMINATORA U JEZIKU

#### 3.1. Definicija determinatora

Determinatori su lingvistički elementi koji imaju ključnu ulogu u jeziku jer pomažu u specificiranju ili određivanju imenica unutar rečenica. Oni su gramatičke riječi koje, u kombinaciji s imenicom, definiraju referentnost te imenice, omogućujući precizno razumijevanje o kojem se predmetu, osobi ili pojmu radi u komunikaciji. U mnogim jezicima, uključujući hrvatski, determinatori su neizostavni dijelovi svakodnevnog govora i pisma, te imaju važnu ulogu u strukturiranju rečenica i komunikacijskih jedinica.

Definicija determinatora može se sagledati kroz nekoliko aspekata. Prvo, determinatori su riječi ili fraze koje se pojavljuju ispred imenica i imaju funkciju određivanja ili specificiranja imenica. U ovom kontekstu, determinatori mogu označavati količinu, posjed, određeni ili neodređeni status imenice, ili pak ukazivati na blizinu ili udaljenost u prostoru i vremenu. Primjeri determinatora u hrvatskome jeziku su riječi poput "taj", "ovaj", "neki", "moj", "svi" i "jedan". Ovi primjeri ilustriraju kako determinatori mogu označavati raznovrsne aspekte imenica, od demonstrativnog označavanja ("taj", "ovaj") do kvantifikacije ("neki", "svi") i posvojnosti ("moj"). Drugi važan aspekt determinatora je njihova uloga u sintaktičkoj strukturi rečenice. U većini slučajeva, determinatori stoje ispred imenica i rijetko kada mogu stajati sami, bez imenice koju određuju. U rečenici poput "Ovaj čovjek je dobar", determinator "ovaj" pomaže čitatelju ili slušatelju da precizno odredi o kojem čovjeku je riječ. Ovakva sintaktička uloga determinatora daje jeziku preciznost i jasnoću, omogućavajući efikasno prenošenje informacija (Vukojević, 1995).

Treći aspekt koji valja uzeti u obzir je semantička uloga determinatora. Semantički, determinatori doprinose značenju rečenice dodajući specifične informacije o imenici. Na primjer, razlika između "čovjek" i "ovaj čovjek" je značajna: prvi izraz može se odnositi na bilo kojeg čovjeka, dok drugi upućuje na specifičnu osobu koju govornik ili pisac želi identificirati. U tom smislu, determinatori služe kao važni elementi u organizaciji informacija unutar jezika, pomažući korisnicima jezika da usmjere pažnju na određene dijelove komunikacije. Osim ovih funkcija, determinatori također igraju ključnu ulogu u gramatičkoj organizaciji jezika. Mnogi jezici, uključujući hrvatski, koriste determinatore za usklađivanje imenica s drugim dijelovima rečenice, poput glagola i pridjeva. Na primjer, determinatori mogu utjecati na rod, broj i padež imenice, čime doprinose gramatičkoj koherentnosti rečenice. Važno je napomenuti da u

hrvatskom jeziku, kao i u mnogim drugim jezicima, postoji razlika između određenih i neodređenih determinatora. Određeni determinatori, poput "ovaj", "taj" ili "moj", jasno specificiraju imenicu, dok neodređeni determinatori, poput "neki" ili "jedan", omogućuju referencu na imenicu koja nije prethodno definirana ili poznata.

### 3.2. Razlika između pridjevskih zamjenica i determinatora

Prikazati razliku između pridjevskih zamjenica i determinatora može biti izazovno jer oba gramatička elementa igraju ulogu u određivanju ili opisivanju imenica u rečenici. Ipak, postoji nekoliko ključnih razlika koje se odnose na njihovu funkciju, mjesto u rečenici i ulogu u organizaciji značenja unutar rečenice.

Pridjevske zamjenice, kao što im ime sugerira, su zamjenice koje preuzimaju funkciju pridjeva u rečenici. One se koriste za zamjenjivanje ili specificiranje imenica te mogu označavati posvojnost, blizinu, daljinu, količinu i druge osobine. U hrvatskom jeziku primjeri pridjevskih zamjenica uključuju riječi poput „moj“, „tvoj“, „naš“, „ovaj“, „taj“ i slične. Na primjer, u rečenici „Moj auto je crven“, zamjenica „moj“ preuzima funkciju pridjeva i označava posjedovanje. Pridjevske zamjenice se često koriste kako bi se izbjeglo ponavljanje imenica ili kako bi se imenice dodatno opisale. S druge strane, determinatori su gramatičke riječi koje se koriste isključivo za određivanje imenica. Oni ne opisuju imenicu na isti način kao pridjevske zamjenice, već isključivo pomažu u njenom određivanju, čime omogućuju precizno razumijevanje o kojoj imenici se radi. Determinatori uključuju članove (određeni i neodređeni), pokazne zamjenice, posvojne zamjenice i druge riječi. Dok pridjevske zamjenice mogu imati i deskriptivnu ulogu, determinatori su fokusirani na definiranje imenica u kontekstu, čineći ih specifičnima u odnosu na nešto što je već poznato u komunikacijskom okruženju. Primjeri determinatora u hrvatskom jeziku uključuju riječi kao što su „jedan“, „neki“, „ovaj“, „svi“ i slične (Sviben, 2023).

U rečenici „Ovaj crveni auto je moj“, riječ „ovaj“ djeluje kao determinator, dok „crveni“ ima pridjevsku funkciju i opisuje auto. Druga razlika leži u njihovoj semantičkoj ulozi. Pridjevske zamjenice, zbog svoje pridjevske prirode, mogu prenijeti više informacija o imenici, kao što su

posvojnost, kvaliteta ili odnos prema nečemu. Determinatori, međutim, prenose informaciju koja je prvenstveno vezana za specifičnost ili nespecifičnost imenice u kontekstu. Na primjer, u rečenici „Neki čovjek je došao“, riječ „neki“ kao determinator označava nespecificiranog čovjeka, dok u rečenici „Moj brat je došao“, zamjenica „moj“ dodatno specificira odnos posjedovanja (Vukojević, 1995).

Treća razlika je u upotrebi i fleksibilnosti u jeziku. Pridjevske zamjenice su fleksibilne i mogu se koristiti u mnogim različitim kontekstima kako bi opisale imenicu ili zamijenile ime, dok determinatori imaju specifičniju ulogu i češće se koriste kako bi precizno odredili imenicu u određenom kontekstu, bez potrebe za dodatnim opisom.

Zaključno, pridjevke su zamjenice posebna vrsta zamjenica koje funkcioniraju kao pridjevi, dok su determinatori širi pojam i obuhvaćaju različite vrste riječi koje određuju imenicu. Pridjevska zamjenica pripada morfologiji, a time i gramatici, dok determinator pripada komunikacijskoj razini.

### 3.3. Funkcionalna uloga determinatora u nominalnim sintagmama

Determinatori imaju ključnu funkcionalnu ulogu u nominalnim sintagmama, pružajući preciznost i specifičnost imenici unutar rečenice. U jeziku, nominalne sintagme se sastoje od imenice kao glavne riječi te niza elemenata koji je okružuju i određuju. Među tim elementima, determinatori imaju ulogu omogućiti govorniku da jasno komunicira o kojem objektu, osobi ili pojmu je riječ.

Jedna od primarnih funkcija determinatora u nominalnim sintagmama jest da signalizira je li imenica određena ili neodređena, odnosno odnosi li se na nešto specifično ili općenito. U hrvatskom jeziku, determinatori poput „ovaj“, „taj“, „jedan“, „neki“ i slični omogućuju govorniku da precizno odredi referenta. Na primjer, u rečenici „Ovaj čovjek je došao“, determinator „ovaj“ jasno upućuje na određenog čovjeka o kojem sugovornici već imaju znanje. S druge strane, u rečenici „Neki čovjek je došao“, determinator „neki“ upućuje na neodređenog čovjeka, čime ostavlja otvoreno pitanje o njegovom identitetu. Determinatori također igraju ključnu ulogu u organizaciji informacija unutar rečenice, omogućujući govorniku da strukturira informacije na način koji je lako razumljiv sugovorniku. Oni određuju hijerarhiju važnosti

između različitih dijelova rečenice, pomažući u uspostavljanju odnosa između poznatih i novih informacija. Na primjer, u rečenici „Jedan čovjek je ušao u sobu“, determinator „jedan“ uvodi novu informaciju o nepoznatom čovjeku, dok rečenica „Taj čovjek je moj prijatelj“ koristi determinator „taj“ kako bi dodatno pojasnila već uvedenog referenta.

Pored toga, determinatori imaju funkciju usmjeravanja pažnje unutar nominalne sintagme. Oni omogućuju govorniku da sugovorniku ukaže na određeni aspekt referenta, bilo da je riječ o njegovoj specifičnosti, količini ili posjedovanju. Na primjer, u rečenici „Moj pas je crn“, determinator „moj“ usmjerava pažnju na posjedovni odnos između govornika i psa, dok u rečenici „Svi psi su u dvorištu“, determinator „svi“ naglašava kolektivnu prirodu referenta.

U kontekstu složenih nominalnih sintagmi, determinatori omogućuju precizno navođenje odnosa između različitih dijelova sintagme. Kada se više imenica pojavljuje unutar iste sintagme, determinatori pomažu u razjašnjavanju njihovih međusobnih odnosa, čime se osigurava jasnoća u izražavanju. Na primjer, u rečenici „Ovaj crveni auto“, determinator „ovaj“ određuje cjelokupnu sintagmu, čineći je specifičnom u kontekstu razgovora. Funkcionalna uloga determinatora u nominalnim sintagmama također se može proširiti na semantičku dimenziju, gdje oni pomažu u stvaranju značenja koje nadilazi jednostavno imenovanje objekata. Kroz upotrebu determinatora, govornik može kreirati nijanse značenja koje odražavaju njegovu perspektivu, stav ili odnos prema referentu. Na primjer, u rečenici „Taj tvoj prijatelj“, determinator „taj“ može nositi konotacije sumnje ili neodobravanja, ovisno o kontekstu (Sviben, 2023). Važno je za naglasiti da determinatori nikada ne mogu stajati u sredini sintagme, npr. nije ispravno reći “tvoj taj prijatelj” već “taj tvoj prijatelj”. No, ova nam je teza i uobičajena pa ćemo rijetko kada posegnuti za izjavom “tvoj taj prijatelj” koja je dakle pogrešna.

## 4. POJAM DETERMINATORA KOD JOSIPA SILIĆA

### 4.1. Silićeva klasifikacija determinatora

Josip Silić, jedan od vodećih lingvista u hrvatskoj filologiji, u svom pristupu klasifikaciji determinatora zauzima širok i duboko analitički stav prema ovoj jezičnoj kategoriji. Silić u svom radu "Aktualizator *jedan* u hrvatskome jeziku" (1992.-1993.g.) determinatore promatra kroz različite funkcionalne aspekte koje oni ostvaruju unutar nominalnih sintagmi, pri čemu posebno naglašava njihovu ulogu u procesu determinacije imenice. Silićeva klasifikacija determinatora temelji se na odnosu između determinatora i imenice koju oni determiniraju. On uvodi nekoliko podkategorija determinatora, svaku sa specifičnim funkcionalnim karakteristikama koje pridonose preciznijem oblikovanju značenja u jeziku. Prema Siliću, determinatori se dijele na sljedeće kategorije:

1. Relativni ili frekventni determinatori (relativizatori): Ovi determinatori, među kojima se nalaze oblici poput „jedan“ i „svaki,“ igraju ključnu ulogu u definiranju referencijalnog okvira unutar kojeg se imenica koristi. Oni relativiziraju značenje imenice, stavljajući je u specifičan kontekst unutar rečenice ili šireg diskursa. Na primjer, determinator „jedan“ može označavati pojedinačnost u odnosu na neodređenu količinu, dok „svaki“ generalizira i univerzalizira referent, uključujući sve primjerke određene klase.
2. Demonstrativni determinatori (demonstrativizatori): Ova kategorija obuhvaća determinatore poput „taj“ i „takav,“ koji imaju ključnu ulogu u deiktičkoj funkciji jezika. Demonstrativni determinatori usmjeravaju pažnju na specifične entitete u prostoru ili vremenu, čime konkretiziraju i specificiraju referenta u odnosu na govornika i slušatelja. Oni omogućuju precizno identificiranje referenta u datom kontekstu, olakšavajući komunikaciju i razumijevanje među sudionicima u komunikacijskom činu.
3. Posesivni determinatori (posesivizatori): Ovi determinatori, kao što su „njegov“ i „bratov,“ izražavaju posjedovni odnos između referenta imenice i drugog entiteta. Posesivni determinatori igraju važnu ulogu u strukturiranju odnosa među subjektima u jeziku, dodajući složenost značenju rečenice. Silić napominje da se posesivni determinatori također mogu terminativizirati, što znači da mogu zauzeti terminalnu poziciju u sintagmi, čime dodatno određuju i specificiraju referenta.

4. Diferencijalni determinatori (diferencijalizatori): Ova kategorija, koja uključuje pridjeve ovisno o njihovom položaju u sintagmi, služi za diferencijaciju među referentima iste kategorije. Diferencijalni determinatori omogućuju precizno razlikovanje među različitim primjerima unutar iste kategorije imenica, čime se povećava specifičnost izraza i smanjuje mogućnost dvosmislenosti. Ovi determinatori često mijenjaju svoj položaj u sintagmi, ovisno o stupnju semantičke predikcije između njih i imenice koju determiniraju.
5. Kvalifikativni determinatori: Ova podkategorija također obuhvaća pridjeve, ali u ovom slučaju oni djeluju kao kvalifikatori imenice, pružajući dodatne informacije o njenim karakteristikama. Kvalifikativni determinatori mogu se razlikovati od diferencijalnih po svojoj sposobnosti da se lako zamijene unutar sintagme, što zavisi od njihove (ne)terminativnosti, odnosno od stupnja graničnosti koju posjeduju. Primjerice, sintagme poput „nova bijela košulja“ i „bijela nova košulja“ pokazuju fleksibilnost u položaju kvalifikativnih determinatora, uz uvjet da je determinator „nova“ terminativiziran.

Silić naglašava da položaj determinatora unutar konstrukcije nije fiksna, već zavisi od stupnja semantičke predikcije između determinatora i imenice. Ova semantička fleksibilnost omogućuje različite kombinacije unutar sintagmi, čime se bogati izražajni potencijal jezika. Na primjer, sintagma „bratova nova bijela košulja“ može se restrukturirati u različitim oblicima poput „nova bijela bratova košulja“ ili „bijela bratova nova košulja,“ pri čemu se zadržava značenje, ali se mijenja fokus unutar sintagme.

## 4.2 Semantička predikcija i položaj determinatora u sintagmi

Semantička predikcija i položaj determinatora u sintagmi ključni su elementi u analizi strukture i značenja unutar nominalnih sintagmi u hrvatskom jeziku. Semantička predikcija odnosi se na stupanj semantičke povezanosti ili predikcije između determinatora i imenice koju određuje, dok položaj determinatora u sintagmi zavisi od nekoliko faktora, uključujući prirodu determinatora, vrstu imenice i kontekstualne faktore.

Semantička predikcija između determinatora i imenice može se opisati kao razina semantičke koherencije ili kompatibilnosti između ova dva elementa. Što je viši stupanj semantičke predikcije, to je veća vjerojatnost da će determinator biti blisko povezan s imenicom u sintagmi. Na primjer, posesivni determinatori poput „moj,“ „tvoj,“ ili „njegov“ imaju visok stupanj semantičke predikcije jer izravno označavaju vlasništvo ili pripadnost imenici. Ovi determinatori stoga obično zauzimaju položaj neposredno ispred imenice, čime se stvara jasna i neposredna veza između determinatora i imenice. S druge strane, neki determinatori, kao što su relativizatori („jedan“, „svaki“), mogu imati niži stupanj semantičke predikcije jer njihova funkcija nije uvijek neposredno povezana s definiranjem svojstava imenice, već s označavanjem odnosa ili frekvencije. Zbog toga njihova pozicija u sintagmi može varirati, ovisno o kontekstu i potrebama rečenice. Ovi determinatori mogu biti prisutni na početku sintagme, ali također mogu biti udaljeniji od imenice koju određuju, osobito u složenijim rečenicama gdje se kombiniraju s drugim determinatorima ili atributima. Položaj determinatora u sintagmi nije uvijek fiksni i može se mijenjati ovisno o sintaktičkim i semantičkim faktorima. Determinatorska sintagma je sintagma kojoj je sintaktička glava neki determinator, npr. član (Sviben, 2023). U hrvatskom jeziku, kao i u mnogim drugim jezicima, položaj determinatora često odražava njihovu funkcionalnu ulogu u odnosu na imenicu. Demonstrativni determinatori, kao što su „taj“, „ovaj“, „onaj“, obično zauzimaju poziciju ispred imenice, čime se naglašava njihova funkcija direktne specifikacije i identifikacije. Ova pozicija omogućava govorniku da odmah usmjeri pažnju slušaoca na specifični entitet o kojem se govori.

Posesivni determinatori također obično zauzimaju poziciju ispred imenice, ali mogu se naći i u složenijim sintagmama gdje se kombiniraju s drugim atributima ili pridjevima. Na primjer, sintagma „moja nova kuća“ jasno pokazuje kako posesivni i diferencijalni determinator mogu zajedno funkcionirati u istom izrazu, pri čemu se „moja“ nalazi neposredno ispred imenice, dok „nova“ dodatno kvalificira imenicu. Diferencijalni i kvalifikativni determinatori, kao što su pridjevi, mogu imati fleksibilniji položaj u sintagmi, ovisno o kontekstu i stupnju semantičke predikcije. Na primjer, u sintagmi „nova bijela košulja“ pridjevi „nova“ i „bijela“ mogu mijenjati mjesta bez značajnog gubitka semantičkog značenja, ovisno o tome koji aspekt imenice govornik želi naglasiti (Lisac, 2007).



## 5. JEDAN KAO RELATIVIZATOR I AKTUALIZATOR

### 5.1. Uloga determinatora „jedan“ u strukturi rečenice

Determinatori igraju ključnu ulogu u oblikovanju značenja i strukture rečenica u jeziku, a među njima „jedan“ zauzima posebno mjesto zbog svoje specifične funkcije i upotrebe. U hrvatskom jeziku, „jedan“ se koristi ne samo kao brojni izraz koji označava količinu, već i kao aktualizator, odnosno determinator koji ima posebnu ulogu u određivanju imenica unutar rečenice. Razumijevanje uloge determinatora „jedan“ u strukturi rečenice zahtijeva analizu njegovih semantičkih i sintaktičkih funkcija te načina na koji on utječe na interpretaciju rečenice.

Semantički gledano, determinator „jedan“ najčešće se koristi za označavanje pojedinačnog entiteta, čime stvara jasnoću u odnosu na brojnost ili postojanje entiteta o kojem se govori. Kada se koristi u rečenici, „jedan“ može ukazivati na specifičnu jedinku iz skupa mogućih referenata, naglašavajući njezinu jedinstvenost ili izdvajajući je iz mase. Na primjer, u rečenici „Jedan čovjek je došao do mene,“ upotreba determinatora „jedan“ naglašava da se radi o konkretnom pojedincu, a ne o bilo kojem čovjeku općenito i da je taj pojedinac nepoznat slušatelju. Ovdje „jedan“ služi kao identifikator, pomažući slušatelju ili čitatelju da shvati da je govornik usmjeren na određeni, jedinstveni referent. Osim ove osnovne semantičke funkcije, „jedan“ može imati i dodatnu konotaciju koja implicira nesigurnost ili neodređenost, pogotovo kada se koristi u narativnim ili opisnim kontekstima. Na primjer, u rečenici „Bio je jedan čovjek koji je volio čitati,“ upotreba determinatora može sugerirati da govornik nije siguran o identitetu tog čovjeka ili da mu identitet nije bitan, već je važnija njegova osobina (ljubav prema čitanju). Determinator „jedan“ ima ključnu ulogu u bajkama što možemo potkrijepiti primjerom „Bio jednom jedan kralj. Taj kralj je imao“ u kojem „jedan“ ukazuje na točno određenog kralja koji se smatra definitivnim u daljnjem diskursu (Belaj, Matovac, 2015).

Sintaktički, determinator „jedan“ obično zauzima poziciju ispred imenice koju određuje, čime stvara strukturalnu osnovu za daljnju modifikaciju ili objašnjenje. Njegova pozicija u rečenici može utjecati na cjelokupnu interpretaciju i strukturu rečenice. Na primjer, u jednostavnoj rečenici poput „Jedan pas je lajao,“ „jedan“ odmah usmjerava pažnju na činjenicu da je samo jedan entitet (pas) bio uključen u radnju (lajanje), čime se jasno definira subjekt rečenice. Kada se „jedan“ koristi zajedno s drugim determinatorima ili atributima, njegova sintaktička uloga postaje još značajnija. Na primjer, u složenijoj rečenici poput „Jedan veliki pas je stajao na ulici,“ determinator „jedan“ djeluje u suradnji s pridjevom „veliki“ kako bi stvorio jasnu i

preciznu sliku subjekta. Ova kombinacija determinatora i atributa omogućuje govorniku da preciznije definira entitet o kojem se govori, što doprinosi jasnoći i koherenciji rečenice.

Jedna od ključnih funkcija determinatora „jedan“ u strukturi rečenice jest njegova uloga kao aktualizatora. Kao aktualizator, „jedan“ služi za uvod u nove informacije u diskursu, uvodeći novi entitet u raspravu ili tekst. U tom kontekstu, „jedan“ može poslužiti kao sredstvo za privlačenje pažnje na važan detalj ili novu temu, te na taj način pridonosi dinamici narativa.

Na primjer, u narativnom tekstu rečenica „Jedan dan, dogodilo se nešto neobično“ koristi determinator „jedan“ kako bi označio početak novog događaja ili epizode, čime se stvara prijelaz u naraciji i uvodi nova informacija koja će biti dalje razvijena. Ovaj primjer pokazuje kako „jedan“ ne samo da određuje brojnost ili specifičnost, već i strukturira tekstualni tok, pridonoseći koheziji i logičnom slijedu događaja.

## 5.2. Primjeri i analiza funkcija determinatora

U ovom ćemo poglavlju navesti nekoliko primjera koji će nam pomoći da bolje razumijemo funkcije determinatora „jedan“ u različitim sintaktičkim i semantičkim kontekstima. Kroz analizu ovih primjera možemo uvidjeti kako „jedan“ djeluje kao ključni element u strukturiranju značenja unutar rečenice i diskursa te kako se koristi za postizanje specifičnih komunikacijskih ciljeva.

Primjer 1: Uvođenje novog entiteta u diskurs

Razmotrimo sljedeću rečenicu:

„Jedan pas je trčao kroz park.“

U ovom primjeru, determinator „jedan“ koristi se za uvođenje novog entiteta, primjera „pas“, u diskurs. Ovdje „jedan“ ima funkciju aktualizatora, jer služi kao sredstvo za uvod u novu

informaciju koja prethodno nije bila spomenuta. Korištenjem determinatora „jedan“, govornik jasno stavlja do znanja da se radi o jednom, specifičnom psu, čime se osigurava jasna komunikacija i sprječava nesporazum. Također, „jedan“ sugerira da se radi o novom entitetu, kojeg slušatelj ili čitatelj ranije nije bio svjestan, čime se dodatno naglašava važnost tog entiteta u kontekstu rečenice.

#### Primjer 2: Naglašavanje specifičnosti

„Jedan je student postigao izniman uspjeh.“

U ovom slučaju, „jedan“ se koristi ne samo za označavanje brojnosti, već i za naglašavanje specifičnosti i važnosti određenog studenta u grupi. Korištenje determinatora „jedan“ ovdje služi kako bi se istaknuo pojedinačni uspjeh studenta, čime se implicitno sugerira da su drugi studenti možda postigli manje značajne rezultate. Ovaj primjer pokazuje kako „jedan“ može imati dodatnu semantičku ulogu u smislu naglašavanja ne samo brojnosti već i relevantnosti ili iznimnosti nekog subjekta unutar šireg konteksta.

#### Primjer 3: Izraz neodređenosti ili nevažnosti

Sljedeći primjer ilustrira upotrebu determinatora „jedan“ za izražavanje neodređenosti:

„Jedan čovjek mi je jučer nešto rekao.“

U ovoj rečenici, „jedan“ sugerira da govorniku nije toliko bitno tko je taj čovjek ili da nije bitan njegov identitet za daljnji kontekst razgovora. Ovdje se „jedan“ koristi za stvaranje osjećaja neodređenosti, čime se ukazuje da detalji o osobi nisu važni za ono što slijedi u diskursu. Ova upotreba determinatora pokazuje njegovu sposobnost da oblikuje fokus i relevantnost informacija unutar rečenice, usmjeravajući pažnju na određene aspekte, dok druge ostavlja u pozadini.

#### Primjer 4: Razlikovanje i kontrast

Razmotrite rečenicu:

„Jedan dan je bio sunčan, a drugi kišovit.“

U ovom primjeru, „jedan“ se koristi za razlikovanje dvaju različitih dana. Ovdje „jedan“ služi kao sredstvo za postavljanje kontrasta između dviju situacija, omogućujući jasno razumijevanje razlike između njih. Korištenjem determinatora „jedan“ u ovoj funkciji, govornik uspijeva jasno odvojiti i kontrastirati dva različita entiteta (dana) unutar rečenice, čime se postiže koherencija i jasnoća u komunikaciji.

#### Primjer 5: Uloga „jedan“ u metaforičkom jeziku

Primjer:

„Život je kao jedan san.“

Ovdje „jedan“ nije brojčan izraz u doslovnom smislu, već se koristi u metaforičkom izrazu kako bi se stvorio osjećaj jedinstvenosti ili cjelovitosti iskustva života. U ovom kontekstu, determinator „jedan“ pridonosi stvaranju poetskog izraza i naglašava specifičnost percepcije života kao jednokratnog, cjelovitog iskustva, čime se dodatno naglašava emocionalni ton i značenje rečenice (Pavličević-Franić, 2007).

## 6. „JEDAN“ KAO ČLAN

### 6.1. Mogućnost postojanja člana „jedan“ u hrvatskome jeziku

Pitanje postojanja člana „jedan“ u hrvatskom jeziku otvara kompleksnu diskusiju o sintaktičkim i semantičkim funkcijama koje ovaj determinator može preuzeti u različitim kontekstima. U mnogim jezicima, članovi (definitivni i indefinitivni) igraju ključnu ulogu u signaliziranju određenih semantičkih odnosa, kao što su određenost, neodređenost i specifičnost, te usmjeravaju pažnju slušatelja ili čitatelja prema relevantnim entitetima unutar rečenice. U hrvatskom jeziku, koji tradicionalno ne koristi članove u istom smislu kao, primjerice, engleski ili njemački, determinator „jedan“ preuzima slične funkcije koje u određenim kontekstima mogu nalikovati funkciji člana.

Sintaktička funkcija determinatora „jedan“ u hrvatskom jeziku može se usporediti s indefinitivnim članom u jezicima s jasno definiranim članskim sustavom. Kada se koristi za uvođenje novog entiteta u diskurs, „jedan“ signalizira da je taj entitet prvi put uveden u komunikaciju i da nije prethodno poznat slušatelju ili čitatelju. Primjerice, u rečenici „Jedan pas je trčao ulicom“, „jedan“ sugerira da je taj pas neodređen i da je prvi put spomenut. Ovo se može smatrati ekvivalentom upotrebe indefinitivnog člana u engleskoj rečenici „A dog was running down the street“. Ovdje, „jedan“ ne služi samo za označavanje brojnosti, već i za signaliziranje neodređenosti i novosti referenta. Semantički, „jedan“ također može preuzeti funkciju usmjeravanja pažnje na specifičnost ili jedinstvenost referenta unutar određenog konteksta. U rečenici „Jedan čovjek mi je pomogao“, „jedan“ označava ne samo neodređenog čovjeka već i specifičnog pojedinca koji je u trenutku govora bitan za govornika. Ova funkcija je slična uporabi člana u jezicima s članskim sustavom, gdje član može označiti određeni stupanj važnosti ili relevantnosti referenta.

Pitanje postojanja člana „jedan“ u hrvatskom jeziku također otvara diskusiju o funkcionalnoj sličnosti između „jedan“ i upotrebe članova u jezicima koji ih imaju. U nekim jezicima, članovi su gramatikalizirani i strogo regulirani unutar sintaktičkog sustava, dok u hrvatskom jeziku „jedan“ nije potpuno gramatikaliziran kao član, već zadržava svoju osnovnu numeričku funkciju. Međutim, u kontekstima gdje se koristi za označavanje neodređenosti ili specifičnosti, „jedan“ može poprimiti funkcije slične indefinitivnom članu, što sugerira da hrvatski jezik ima mogućnost razvijanja funkcija članova u određenim pragmatičkim i diskursnim uvjetima.

Također, treba uzeti u obzir da „jedan“ u hrvatskom jeziku može imati i pragmatičku ulogu, gdje se koristi za izražavanje subjektivne procjene ili stava govornika. Na primjer, u izrazu „Jedan čovjek je bio tamo, ali ne znam tko je“, „jedan“ ne označava samo neodređenost već i određeni stupanj nevažnosti identiteta tog čovjeka za trenutni diskurs. Ova pragmatička funkcija dodatno komplicira ulogu „jedan“ i pokazuje kako može služiti sličnim ciljevima kao član u drugim jezicima, iako formalno ne ispunjava sve kriterije da bi bio smatran pravim članom (Grčević, 2023).

Izvornici govornici hrvatskoga jezika često ne razlikuju “jedan” i “neki”. Tako će za primjere “Kupio sam ovo od neke žene na tržnici” i “Kupio sam ovo od jedne žene na tržnici” reći da nema nikakve razlike. I “jedan” i “neki” su neodređeni članovi, ali kao takvi ipak daju dovoljno informacija o referentu. Primarna razlika je što se “neki” koristi samo na nespecifičnog referenta, dok se “jedan” može odnositi i na specifičnog i na nespecifičnog referenta. “Jedan” se ne može zamijeniti sa “neki” kada govorimo o vremenskim i količinskim priložnim oznakama. Tako ne možemo reći “Doći ću za jednih sat vremena” ni “Duguješ mi jednih sto eura”. U navedenim se i sličnim primjerima “jedan” često zamjenjuje sa “otprilike” i “oko” (Belaj, Matovac, 2015).

## 6.2. Usporedba sa stranim jezicima- engleski i njemački

Usporedba funkcije riječi „jedan“ u hrvatskom jeziku s funkcijom članova u engleskom i njemačkom jeziku predstavlja zanimljiv uvid u to kako različiti jezici strukturiraju pojmove određenosti i neodređenosti unutar svojih sintaktičkih sustava. Dok hrvatski jezik nema formalizirani sustav članova, engleski i njemački jezici posjeduju složene članske sustave koji igraju ključnu ulogu u gramatičkom označavanju određenih aspekata imenica.

Engleski jezik koristi dva glavna tipa članova: određen član „the“ i neodređen član „a/an“. Neodređen član „a/an“ koristi se za označavanje neodređenih imenica koje su prvi put uvedene u diskurs ili kada referent nije specifično poznat govorniku i slušatelju. Na primjer, u rečenici

„A dog was barking outside“, „a“ signalizira da je pas u pitanju neodređen, što je prvi put spomenuto u komunikaciji. S druge strane, određen član „the“ koristi se kada se govori o specifičnoj imenici koja je već poznata ili spomenuta u prethodnom kontekstu. Na primjer, „The dog was barking“ ukazuje na to da govornik i slušatelj znaju koji se pas spominje, bilo zbog prethodne reference ili zbog specifičnog konteksta.

Usporedbom s hrvatskim, funkcija riječi „jedan“ u nekim situacijama može biti ekvivalentna neodređenom članu „a/an“ u engleskom jeziku. Na primjer, rečenica „Jedan pas je lajao vani“ funkcionira na sličan način kao i engleska rečenica „A dog was barking outside“, gdje „jedan“ uvodi novi, neodređeni entitet u diskurs.

Njemački jezik također koristi sustav određenih i neodređenih članova, ali njegovo razumijevanje dodatno otežava sustav deklinacija, gdje se oblik člana mijenja ovisno o rodu, broju i padežu imenice. Neodređeni član „ein/eine“ koristi se na način sličan engleskom „a/an“, dok određen član „der/die/das“ označava specifičnu imenicu koja je već poznata ili definirana u kontekstu. U njemačkom jeziku, članovi igraju ključnu ulogu u identifikaciji gramatičkih svojstava imenica, poput roda i padeža, što je još jedna važna razlika u odnosu na hrvatski jezik, gdje se rod i padež identificiraju kroz fleksiju imenica i pridjeva. Primjer njemačke rečenice „Ein Hund bellte draußen“ („A dog was barking outside“) pokazuje kako „ein“ igra ulogu neodređenog člana, uvodeći nepoznatog psa u diskurs. U usporedbi, hrvatska rečenica „Jedan pas je lajao vani“ koristi „jedan“ u sličnom smislu, ali bez formalnog sustava članova.

Glavna razlika između upotrebe riječi „jedan“ u hrvatskom jeziku i članova u engleskom i njemačkom jeziku leži u stupnju gramatikalizacije. U engleskom i njemačkom jeziku, članovi su neizostavan dio rečenične strukture i često su obavezni kako bi se prenijela jasna značenja o određenosti, neodređenosti, specifičnosti i generalnosti. U hrvatskom jeziku, „jedan“ nije gramatikaliziran na taj način i ne mora se koristiti u svakom kontekstu gdje bi se u engleskom ili njemačkom jeziku očekivao član. Međutim, kada se koristi, „jedan“ često funkcionira na način sličan neodređenom članu, označavajući novi ili neodređeni entitet u diskursu. Također, hrvatski jezik može implicitno signalizirati određene aspekte koje bi u engleskom ili njemačkom bile označene članom kroz fleksiju, kontekst ili upotrebu drugih riječi. Na primjer, određenost ili specifičnost može se označiti kroz demonstrative („taj pas“), dok se neodređenost može implicitno razumjeti iz konteksta bez potrebe za korištenjem „jedan“ (Keenan i Stavi, 1986).

## 7. ZAKLJUČAK

Zaključak o temi „Aktualizator 'jedan' u hrvatskom jeziku“ oslanja se na analizu njegove uloge i funkcije u kontekstu hrvatskog jezičnog sustava. Kroz razmatranje različitih aspekata, uključujući njegovu ulogu kao determinatora, mogućnost njegovog postojanja kao člana, te usporedbu s drugim jezicima poput engleskog i njemačkog, jasno je da „jedan“ ima složenu i višestruku funkciju u hrvatskom jeziku.

Kao determinator, „jedan“ često djeluje kao označitelj neodređenosti, služeći kao način razlikovanja jedinke iz skupine, sličan načinu na koji se koristi neodređeni član u jezicima koji ga posjeduju, poput engleskog. Međutim, za razliku od tih jezika, hrvatski jezik ne koristi članove na isti sustavni način, što ukazuje na njegovu sintetičku prirodu u kojoj su gramatičke funkcije raspoređene kroz fleksiju, red riječi i kontekst. Usporedbom s engleskim i njemačkim jezikom, gdje članovi imaju stabilnu i prepoznatljivu ulogu, dolazimo do spoznaje da hrvatski jezik koristi različite strategije za izražavanje određenosti i neodređenosti, od kojih je „jedan“ samo jedan od elemenata. Hrvatski jezik, kao sintetički jezik, često prenosi ove informacije putem fleksije i konteksta, dok u analitičkim jezicima članovi preuzimaju ovu ulogu.

Zaključno, „jedan“ u hrvatskom jeziku ima specifičnu funkciju koja u određenim kontekstima može podsjećati na upotrebu članova u drugim jezicima, no on nije punopravni član u klasičnom smislu. Njegova upotreba uvelike ovisi o kontekstu i potrebi za naglašavanjem pojedinačnosti ili neodređenosti, ali ostaje duboko integriran u sintaktičke i semantičke strukture hrvatskog jezika. Ovo istraživanje naglašava važnost razumijevanja uloge pojedinih jezičnih elemenata u okviru šireg jezičnog sustava, te potiče na daljnje promišljanje o njihovom mjestu u gramatici hrvatskog jezika.



## POPIS LITERATURE

1. Belaj, B, Matovac, D. (2015) *On the article- like use of the indefinite determiners jedan and neki in Croatian and other Slavic languages*. Suvremena lingvistika, vol. 41, no. 79, str. 1-20
2. Grčević, M. (2023) *Hrvatski jezik u normama Međunarodne organizacije za normizaciju*. Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnoga jezika, vol. 70, no. 2-3, str. 41-72.
3. Ivić, Milka. *Leksema jedan i problem neodređenog člana*, Zbornik za filologiju i lingvistiku, XIV/1, str. 103-120, Novi Sad, 1971.g.
4. Keenan, E.L., Stavi, J. (1986) *A semantic characterization of natural language determiners*. Linguist Philos 9, vol. 9, str. 253-326.
5. Kordić, Snježana. *Determinator kao znak restriktivnosti/ nerestriktivnosti relativne rečenice u hrvatskom jeziku*, Croatica XXIII/XXIV, str. 37.- 39, 1992.-1993.g.
6. Pavličević-Franić, D. (2006) *U spomen, Stjepko Težak*. Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnoga jezika, vol.53, no.4, str. 121-128.
7. Silić, Josip. *Aktualizator jedan u hrvatskome jeziku*, Filologija, knj. 20-21, 1992.-1993.g.
8. Vukojević, L. (1995) *Vrste, položaj i uloga determinatora*. Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, vol. 21, no. 1, str. 227-238.

### Mrežne stranice:

1. Markač, M. (2024) *Dvojezičnost i razvoj govora*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.  
<https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:956055>
2. Lisac, J. (2007) *Stjepku Težaku u spomen*. Croatica et Slavica Iadertina. Zadar  
<https://hrcak.srce.hr/19249>
3. Sviben, R. (2023) *Novo normalno: O poimeničnim pridjevima u hrvatskome*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.  
<https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:740638>

